

AMBRÓZY BÁRÓ ESETEI I.

Leányrablás Budapesten

fine
selection

BÖSZÖRMÉNYI GYULA

BÖSZÖRMÉNYI GYULA

AMBRÓZY BÁRÓ ESETEI I.

Leányrablás Budapesten

Nyolcadik, javított kiadás

Könyvmolyképző Kiadó, Szeged, 2024

1

A sosemvolt síkoly

Pest, 1896. május 4.

Amint az előszobában álló, ódon óra mélyről zengő, rezes hangján délelőtt tízet ütött, a leány nyomban kirázta a hideg. Tudta, mi következik. Aprócska szobájában, mely valaha a cselédnek adott szállást – míg az itt lakóknak futotta szolgálóra –, sietve finom szövésű selyemkesztyűt húzott. Ezután feltette és megtűzte csinos, egyszerű kis kalapját, melyen a kanárisárga szalag mellett csupán két kecses toll és három műcseresznye szolgált díszítésül, majd mély lélegzetet vett, s elcsitítva hevesen kalapáló szívét, kilépett az előtérbe.

Jól ismerte a járást, hisz immár nyolc napja vendégeskedett az Erzsébet körüti bérház első emeleti lakásában. Amint szoknyája szegélye átsuhant a küszöbön, a leány behúzta maga mögött a cselédszoba ajtaját, majd ismét adott magának néhány pillanatot, hogy összeszedje... Ha nem is a bátorságát – hisz a nénitől cseppet sem félt –, inkább a higgadtságát, mivel arra (tudta jól) hamarosan igen nagy szüksége lesz.

Jobbra tőle a súlyos, sötétbarna tölgyfaajtó az őt vendégül látó nagynéni szobájába, míg a szemközti, hasonlóan komor, rézkilincses bejárat a nappaliba vezetett. A leány bosszús pillantást vetett a kamra falánál strázsáló, retentő magas, sárga ingáját méltóságteljesen lengető órára. A robusztus szerkezet (mintha csak az ifjú hölgyből áradó ellenszenvre felelne) aprót mozdított lándzsa alakú

percmutatóján, mely így most már a „tíz óra múlt két perccel” állapotot vette fel.

– Pattanna meg az a kegyetlen, rugós szíved! – súgta a leány, és kesztyűbe bújtatott, remegő kezével (mintha kapaszkodót keresne) jól megmarkolta gyöngyökkel kivarrt bársonyretiküljét. Amint a szalon felé indult, balról a konyha, jobbról pedig a lakás gangra nyíló, kétszárnyú ajtaja, mint egy-egy néma, ám annál szolgálatkészebb inas, kísérte lépteit.

– Gyermekem, ön késett! – szólt rideg méltósággal a néni, miután a leány illendően pukedlizett előtte. – Nem hinném, hogy ez elnézhető magatartás volna a mi családukban. Meglátszik, fiam, hogy ön jószerével anya nélkül nőtt fel.

A leány gyomra görcsbe rándult. Minden reggel, mióta csak a nagynénje vendégszeretétét „élvezte”, pontban tízkor kellett jelentkeznie előtte, hogy mutassa: úrilányhoz méltón képes megfésülködni és felöltözni. Mintha még mindig négyéves volna, és a dadusa a kezét vizslatná, hogy lássa, maradt-e piszok a körme alatt. Csakhogy a leány februárban töltötte be a tizenhatot, és bár az édesanyja (a néni húga) valóban meghalt nyolc évvel ezelőtt, attól ő a papuskától még igenis jó nevelést kapott!

– Hallgat, mint a csuka! – szólalt meg ismét a néni, hosszú száron billegő lornyonját szürke szeme elé tartva, hogy jobban lássa azt, akiről úgyis csak lesújtó véleménye lehet. – Ez jellemzően vidéki viselkedés, fiam! Én úgy látom, maga semmit nem tud a pesti etiketről, úri modorról, s félek, már késő is, hogy bármit eltanuljon.

– Akkor azt hiszem, igen nagy szerencse, néni, hogy csupán a millennium idejére bátorkodtam Pestre jönni – mondta a lehető legalázatosabban a leány, mindvégig a karszékében trónoló, fekete ruhás hölgy szoknyaszegélyét fixírozva. – Amint az ünnepek véget érnek, azonnal hazautazom Marosvásárhelyre papuskához és a kishúgomhoz.

– Úgy lesz, úgy! – biccentett buzgón a néni, bár közben szigorú arcán bánatos felhő vonult át. Persze szó sincs róla, hogy a rokona (eme vidéki, szemtelen és felettébb neveletlen csitri)

társaságának elvesztését gyászolta volna! Sokkal inkább az eljövendő, szűkös idők nyomasztották, melyeket majd a leány távozása hoz el. Hisz ha nincs vendég, akkor pénz sincs, amit a távoli, jó papuskából ki lehetne facsarni! Így aztán az idős hölgy máson sem tudott töprengeni, mint azon, hogy miként csökkenthetné már most a hónapokkal később bekövetkező veszteséget.

S ennek a sok fejtörésnek természetesen meg is lett az eredménye!

– Itt van, fiam, ez a sürgöny! – intett lornyonjával az idős hölgy a karszék mellett álló asztalka felé. A horgolt terítőn közönséges papírlap hevert, amin szálkás betűk sorakoztak. – Mielőtt ma bármilyen léha szórakozás után nézne...

– Az úrfi azt ígérte, ma a Múcsarnok megnyitőünnepére megyünk! – vágott nénje szavába a leány, nem bírva uralkodni a lelkesedésén. Cserébe azonban oly haragos szemvillanást kapott, hogy úgy érezte, a szalon padlóját takaró szőnyeg menten magába nyeli.

– Fecseg, locsog, káricsál! – sziszegte a néni. E pillanatban még a Kielhauser-féle sápasztó hölgypor (amit pedig bőven használt) sem volt képes elfedni, hogy az arcát haragos pír lepi. – Azt ajánlom, fiam, hogy inkább figyeljen rám! Persze csak ha képes ilyen megerőltető tevékenységre. Amit most mondani fogok, az mindenféle csarnokmegnyitásnál fontosabb.

– A király is ott lesz – suttogetta a leány, most már pusztá bosszantásként. – És ha őfelsége, I. Ferenc József fontosnak tartja a Múcsarnok megnyitását, akkor talán...

– Elég, különben az első vonattal hazamegy, kisasszony!

Ez hatott. A leány tovább fixírozta a szoknyaszegélyt, sőt, még az ajkát is beharapta. Esze ágában sem volt kockáztatni azokat a csodákkal teli hónapokat, amik Pesten, az ezeréves Magyarország tiszteletére rendezett ünnepeken várnak rá.

– Tehát itt van ez a sürgöny! – emelte fel a néni a papírlapot. – Még a déli ágyúlövés előtt fel kell adni, értette?! A költséget természetesen a címzettre terheljük, hisz maga a saját szemével is láthatja, hogy a fiammal milyen szerény körülmények között vagyunk kénytelenek tengődni, mióta az én jó uram elhunyt.

A lány átvette a papírlapot. Közben arra gondolt, hogy korábban mindig azt hitte, a Pesten lakó nénikéje és annak huszonhat éves fia sokkal, de sokkal fényűzőbben él. A bácsikája, aki gabonaalkusz volt, jóval az ő születése előtt, még 1869-ben távozott e gyönyörű világból, s bizony úgy tűnt, alig hagyott valamicske vagyont szegény özvegyére és egyetlen leszármazottjára. Így talán nem is csoda, hogy a néni folyton rosszkedvű, a fia pedig...

– Olvassa hát! – riasztotta fel merengéséből a leányt nagynénje parancsa. – Vagy tán addig kell várjak, míg a molyok kieszik az ujjai közül a papirost, majd megtanulván beszélni, felmondják nekem, ami rajta állt?!

– Bocsánat – sóhajtott a leány, tekintetét a szálkás betűkre vetve. – Nahát, hisz ez papuskának szól!

– Úgy bizony, úgy!

– „*Mélyen tisztelt sógor uram!* – a leány csak nehezen tudott úrrá lenni hangja remegésén, mivel attól félt, a néni olyasmit akar a sürgönyben papuska tudomására hozni, ami végül az ő idő előtti hazautazását eredményezi. – *Közlöm önnel, hogy gyermeke, kit méltóztatott az én gondjaimra bízni, megfelelően érzi magát. Magam és fiam hathatós támogatásával a millenniumi ünnepségek több látványosságát is megszemlélte már. Am ahhoz, hogy mohó kíváncsisága továbbra is kielégíttessék, valamint, hogy a pesti jó modort a kellő társaságban elsajátíthassa, ön eddig sajnos túl csekély összeget juttatott el a kezeimhez.*”

A leány itt felemelte a tekintetét és már-már vádlón meredt a Kielhauser-féle hölgyportól sápadt arcra.

– Hisz ez nem igaz! – szólalt meg végül. – Papuska hatszáz koronát utalt át magának az ittlétem fedezésére, sőt, a vasúti indóháznál búcsúzva még az én kezembe is beleerőltetett tízet! Hatszáztíz korona, az rengeteg pénz! Egy vidéki tanító ennyiből kerek fél évig tartja el magát és az egész családját...

– Hát úgy nézek én ki, mint valami mezőcsáti paraszttanító?

Ezt a kérdést már nem a néni, hanem annak fia tette fel. Az ifiúr ugyanis épp akkor lépett ki a szalon hátsó falán nyíló szobájából, mikor a leány háborogni kezdett. Mielőtt

azonban az unokahúga válaszolhatott volna, ő a gangra néző ablakok között lógó tükör elé állt, s megigazította brillantintól csillogó haját. Az eredmény igencsak kedvére lehetett. Először szélesen önmagára mosolygott, majd gyorsan kismította angol szövetből varratott redingotjának¹ gyűrődéseit, s végül elégedetten állapította meg, hogy az ingmelle épp annyira hófehér, amennyire szereti.

Csak ezután fordult ismét a leány felé, akitől még mindig nem kapott választ.

– Szólj hát, kicsi kuzin! Téged talán vidéki tanítóra emlékeztet az, akit látsz?

A leány legszívesebben így felelt volna: „Az, akit látok, inkább a papuska nehezen megkeresett és rám szánt pénzének tolvajára emlékeztet.” Ám jól tudta, úgysem volna képes bizonyítani, hogy az unokabátyja *abból* a hatszáz koronából vett el, amit a marosvásárhelyi könyvkereskedés áldott szívű tulajdonosa gyűjtött, még hozzá kemény munkával. Jobbnak látta hát, ha hallgat, annál is inkább, mivel ismét nagynénje ragadta magához a szót.

– Azt ajánlom önnek, kisasszony, hogy ezen falak között többé ne merészelje megkérdőjelezni a döntéseimet – recsegte az ősz hajú, fekete főkötős matróna. Fia, aki egyébként szép szál férfi volt, a karszék mögé állt, ezzel is jelezve, hogy ő természetesen mindenben özvegy édesanyját támogatja. A leány úgy érezte, ha csak egyetlen elmarasztaló szót vagy mozdulatot is tesz, pesti rokonai azon nyomban vicsorgó hiénákká változnak, és rávetik magukat, hogy aztán a szalon kopott szőnyegén marcangolják szét őt.

– Ahogy kívánni tetszik, néni – hajolt meg inkább engedelmesen.

– Úgy bizony, úgy, gyermekem! Na, olvassa szépen tovább azt a papirost!

¹ Lefelé bővülő kabáttípus, mely a 18. században Angliában alakult ki, ahol lovaglókabátként hordták (a neve is innen ered: riding coat), később Franciaországban is elterjedt.

– „Megértem, hogy vidéki magányában egy könyvkereskedő képtelen helyesen felmérni, milyen drága a pesti életszínvonal fenntartása, különösen, ha még egy ifjú leány szórakozásáról és neveléséről is gondoskodni kell. Tudatlansága azonban szerencsére bocsánatos bűn, amit most nyomban jóvátehet. Kérem tehát, hogy eme sürgöny kézhezvétele után a már korábban küldött összegnek legalább a dupláját méltóztassék...”

A leány hangja itt végleg elakadt. Ezerkétszáz korona?! Hisz ez már-már eléri apuska könyvkereskedésének egész évi bevételét!

– Valami gond van, fiam? – emelte fel lornyonját az özvegy, vaksin hunyorítva át a lencséken.

– Csupán a torkom... – válaszolt a leány. – Kiszáradt.

– Máris hozok egy pohár vizet – készségeskedett az unokabátyja, s miközben elrobogott mellette, kikapta kezéből a feladandó sürgönyt. – Ezt pedig, anyám, jobban tette volna, ha rám bízta! Tudja jól, hisz az újság is megírta, hogy a fiatal lányokat nem szabad pénzügyekkel vagy bármiféle komoly gondokkal terhelni, különben könnyen felforr az agyvelejük. Ezt az a híres svéd orvosprofesszor, akinek most sehogy sem jut eszembe a neve, rég bebizonyította! Hiába, a nők már csak ilyen gyenge teremtmények.

A leány valóban úgy érezte, hogy mindjárt felrobban a feje, ám nem a túlterheléstől, inkább a megalázottságtól, amit a nagynénje és annak fia rótt rá. Hallotta a víz csobogását és a sietve visszatérő ifjúr könnyed lépteit. Elfogadta a csorba csuprot (neki ebben a lakásban valahogy sosem jutott üveg-pohár, akármit is ivott), s érezte, amint a hús kortyok lassan kioltják benne a haragot. Még annyi mindent szeretett volna megnézni a millenniumi ünnepek csodáiból. Az újságok előre megírták, miféle látványosságokra számíthat az, aki Pesten tölti ezt a néhány hónapot. Feszty Árpád körfestménye a magyarok bejövételéről... Nobel professzor gyárának kiállítása... A Kalifa tündérkertje... Godard kapitány égbe szálló ballonja... Az ősbudavári mecset mesés épülete...

Az Andrassy út végén felállított országos kiállításnak ő eddig csupán egy pici részét tudta bejárni (persze az

unokabátyja kíséretében, hisz egy tizenhat éves lány nem sétálhatott az utcán egyedül), ám már az is lélegzetelállító volt. Ahhoz azonban, hogy a többit is láthassa, most okosnak és engedelmesnek kellett lennie.

– Köszönöm, így már sokkal jobb – mondta, hálás mosollyal adva vissza unokabátyjának az üres bögrét, amire az elégedett hiénavicsorral válaszolt. – Ha úgy gondolod, kuzin, máris indulhatunk. Papuskának majd útközben feladjuk azt a huncut sürgönyt. Biztos megérti majd, hogy milyen drága a pesti élet, s nyomban a néni segítségére siet.

– Úgy legyen, úgy! – helyeselt szobormerev arccal az özvegy, és csókra nyújtotta ujjatlan kesztyűbe bújtatott, pergamenszáraz kezét. – Menjenek, gyerekek, és szórakozzanak jól! A maguk öröme nekem minden pénzt megér.

Amint kiléptek az Erzsébet körút 35. szám alatt álló bérházból, a fiatalúr viselkedése nyomban megváltozott. Az anyja előtt mindig ügyelt rá, hogy Erdélyből érkezett unokahúgával szemben legalább valamicske úri modort mutasson, ám mikor kettesben maradtak, hirtelen magához ragadta a gyeplőt, és úgy kezdett viselkedni, mint egy felettébb rosszkedvű zupás őrmester, aki legszívesebben ott helyben lelövetné a gondjaira bízott, szoknyát viselő közlegényt.

– Itt vársz! – mordult rá a leányra, majd faképnél hagyva őt, a Liszt Ferenc téri kocsiállás felé indult. A széles járdán hömpölygő tömegeből kimagasló alakja sok kisasszony pillantását magára vonta. Ők azonban nem tudhatták, amit a Marosvásárhelyről jött leány már kitapasztalt: azt, hogy a kuzinja csak kívülről nemes és vonzó férfi, belső értékeit tekintve viszont koldusszegény.

Lám, most is mit tett?! Egy tizenhat éves leányt egyedül hagyni a forgalmas utcán, hogy csak úgy ácsorogjon, kitéve mindenféle molesztálásnak; ez bizony súlyos vétség az úri modor ellen.

Bár az is igaz, hogy a nevezett leány mindezt cseppet sem bánta. Végre nyugodtan nézelődhetett, rácsodálkozva a hatalmas ország borzongatóan szép, malterszagot árasztóan új (hisz a legtöbb fenséges épület csak nemrég emeltetett!) látványára. Tudta, mert elmondták neki, hogy Pest utcáit néhány éve még ragacsos sár vagy – nyári forróságban – fullasztó por takarta. A bérpaloták, múzeumok, szállodák, egyetemi intézetek, kórházak, könyvtárak, színházak legtöbbször mind-mind csupán az 1896-os esztendő nagy eseményére, a Millenniumi Országos Kiállításra készült el. Most pedig, hogy a rendezvényeket megnyitották, a legtávolabbi vármegyékből is egyre csak özönlöttek az emberek, hogy a saját szemükkel láthassák, mire vitte az elmúlt ezer év alatt az ő kicsinyke, mégis erős és büszke nemzetük.

Az Erzsébet körúton, amit ezen a délelőttön langyos napfény simogatott, úgy zsibongtak, áradtak az emberek, mintha ugyanannak a szertelen folyónak a cseppjei volnának. A leány – miután néhányan majd' fellökték – inkább óvatosan a bérház falához húzódott. Onnan figyelte a vaspályáján tovacsilingelő villanyost, meg persze a lovak húzta szekereket, fiákereket, hintókat, konflisokat. A vasabroncsos kerekek zörgése, a járdán siető hölgyek, urak, cselédek, kereskedők és iparosemberek cipőinek kopogása, szavaik és kiáltásaik, sóhajaik és nevetésük a tavaszi levegőben egyetlen, szétválaszthatatlan morajlássá állt össze, mely vaskos *zajdunyhaként* takarta be az önmagát ünneplő Pest városát.

Az ifiúr legalább negyedórát váratott magára, ám mikor megérkezett, tán még türelmetlenebb volt, mint korábban.

– Gyere már, kuzinka, nem érünk rá egész nap bámészkodni! – kiáltott le a börtető konflis üléséről. A leány nyugodt léptekkel indult felé, de (talán csak azért, hogy bosszantsa) előbb a bérkocsit húzó lovacska fejéhez lépett, s kesztyűs kezével megsimogatta annak orrát. A Mezőségből származó almásderes mókásan prüszkölt, így jelezve, hogy tetszik neki a barátkozás.

– Ha nem szállsz fel máris, esküszöm, itthon hagylak! – fenyegetőzött a fiatalúr.

– Ahhoz te túl mohó és gyáva vagy, bátyuska – súgta a leány savanyú mosollyal, mikor fellépett a konflisra.

– Gyáva? – villant a rokon pocsolyszürke szeme. – Mégis, kitől félnék?

– A mamádtól, kuzinka – felelte a leány. – Jól tudod, milyen vihar kerekedne abból, ha megtudná, hogy nem teljesítéd a feladatot, amit rád bízott, s amiért az én szegény papuskám olyan jól megfizet.

– Jut eszembe! – dőlt hátra az ifiúr, miután két napja vásárolt sétabotjával könnyedén megkocogtatta a bakon ülő hajtó vállát. – Csak azért késlekedtem, mert a kocsiállásból előbb a postahivatalba hajtattam, hogy feladjam a sürgönyt. A vén könyvmoly... mármint az apád...

– Mindjárt gondoltam, hogy őt emlegeted ilyen... hm, kedveskedve.

– Szóval az apád, ha nem rest, néhány napon belül elküldheti a mama által kért pénzt. Ha így lesz, akár az ünnepek minden eseményére veszek neked jegyet.

„Erre az a hatszáz korona is bőven elegendő lett volna, amit először kaptatok” – gondolta a leány epésen, ám megint csak jobbnak látta, ha csendben marad.

A konflis, miután sikerült a mellettük robogó kocsik közé férkőznie, végre nekilódult. A magas ülésről körültekintve egészen más érzés volt megfigyelni a gyalogosok tarka tömegét, a kirakatok színes üvegsorát, és az épületek falára erősített reklamírozó táblákat.

Brauswetter császári és királyi mester

– órák, ékszerek 10-évi jótállással!

Wottitz Manfréd Reprodukáló-műintézete

– Király utca 30.

Ideale krém, Ideale szappan, Ideale hölgypor

– csakis Schwartz illatszertárából!

*Steinebach légszesz-kályhák, főzők és vasalók
– egyenest Siemens Frigyes úr raktárterméből!*

A leány érdeklődve olvasgatta, milyen sokféle fura dolgot kínálnak Pesten a vásárlóknak. Persze a maga nemében Marosvásárhely is nagy, forgalmas városnak számított, ahol számos kereskedő kínálta a portékáját, ám közel sem ilyen rikító, tolakodó, már-már ijesztő erőszakossággal.

A konflis hamarosan átdöcögött a Dob, majd a Király utcai kereszteződésen is. Ám mikor az Nyolcszög térhez ért, ahol jobbra kellett volna kanyarodnia, a kocsis hirtelen meg-rántotta a gyeplőt:

– Hóhahó, netene!

– Mi a rosseb, ember?! – kiáltott ingerülten az ifiúr, mivel a váratlan fékezés miatt majdnem elejtette csontfejú sétapálcáját, amire eddig ültében is nyeglén támaszkodott. – Tán baja van a gebéjének, hogy így botladozik?

A poros cilindert viselő, harcsabajszos kocsis derékban hátrafordulva pillantott le nagyszájú utasára.

– A *gebé*nek, nagyságos úr... – hangsúlyozta bántó éllel – ...nem baja, csak esze van, azért állt meg.

– Na hiszen, még hogy esze! – egyenesedett fel az ifiúr a konflisban, hogy ő maga is előrelásson. A bak fölött kitekintve azonban oly kép fogadta, amitől csak még dühösebb lett. Némi nyújtózkodás után ugyanis megértette, hogy az Andrassy útra behajtani akaró kocsikat, sőt, még a gyalogosokat is fekete egyenruhás rendőrök sorfala állította meg. A tömeg, mely egyre csak előretörtetett, hamarosan sűrű ember-, talyiga-, bérkocsi-, villanyos- és hintómasszává állt össze, melyben nem hogy mozdulni, de lélegzetet venni sem volt könnyű.

– Mi ez itt? – hepciáskodott a sétapálcás kuzin. – Nekünk a Múcsarnokhoz kell jutnunk!

– Ahogy őfelségének is – biccentett a kocsis. – És ha jól sejtem, a nagyméltóságú főkapitány úr valamiért őt tartja a fontosabb vendégnek, hisz a rendőrök minket, s nem a királyi menetet intették várakozásra.

Lehet, hogy a fiatalúr szívesen visszavágott volna a szemtelen hajtónak, ám ekkor az üres Nyolcszög-tér közepén hófehér egyenruhába bújt, kivont karddal ügető császári dragonyosok jelentek meg. Rezzentlen ültek a nyeregben, s még a paripáik is hűvös méltóságot árasztottak. Az emberekkel és kocsikkal zsúfolt mellékutcákon áhítatos moraj futott végig. A szomszédos konflisok, fiákerek és jukkerkocsik utasai, bármilyen előkelő származásúak voltak is, sorra felálltak, sőt, kiszálltak járműveikből, hogy jobban lássanak. A leány sem tévovázott. Meghúzgálta a hajtó kabátujját, majd tenyerét a bak bőrülésére téve, kérdezte:

– Szabad maga mellé ülnöm, bácsika?

A kocsis őszintén meghökkent e szokatlanul merész kívánságon, ám aztán karját nyújtva segített a kisasszonynak átmászni az alacsonyabb utastérből a jóval magasabb bakra, ami eddig csakis az ő birodalma volt. Persze az ifiúr ezt látva rákvörös lett, ám mégsem mert rászólni az unokahúgára, mivel köröttük mindenfelé százával, sőt lassan ezrével tömörültek az emberek, s ő ebben a pillanatban leginkább a botránnytól félt.

A leány, aki immár a bakon, szinte mindenki fölé emelkedve, páholyból szemlélte az eseményeket, úgy érezte: ez élete eddigi legizgalmasabb pillanata. A Múcsarnok megnyitásán ugyan nem lesz ott, hisz a forgalom teljesen leállt, ám láthatja a megnyitóra igyekvő királyi menetet, ami talán még sokkal érdekesebb, mint az unalmas ünnepi beszéd, a végtelen hajlongás, majd a szalag átvágása (ha ugyan lesz olyan), amiből úgysem hallana és látna semmit, hisz a tömegben kéne lökdösődnie.

A bakon ülve viszont a császári dragonyosok után mindjárt megcsodálhatta a kék dolmányos magyar huszárokat is, akiknek csákóján sárga tollforgót kócolt a szél. A kecses járású katonalovak patái alatt úgy dübörgött az Andrassy út faburkolata, mintha maga a föld gyomra, vagy épp a nemrég elkészült földalatti vasút háborogna. A huszárok színes zászlók erdejét lobogtatták, miközben tovaügettek. A leány azon sem csodálkozott

volna, ha mindjárt az égbe szökkentik hatásait, egyenest János vitéz után igyekezve, hogy ismét kisegítsék a mesebeli francia császárt. Mögöttük díszes fogat tűnt föl, amit két szénfekete, csillogó szőrű paripa húzott. A bakon szalagos cilindert és szárnyas bársonykabátot viselő, merev tartású hajtó ült, aki úgy volt képes irányítani a rá bízott állatokat, hogy közben meg sem rezzent. Baljában a gyeplőt, jobbában pedig akkora díszostort tartott, amekkorát a leány még sohasem látott.

Az Andrassy út két oldalára és a mellékutcákba szorult tömeg hirtelen vad éljenzésben tört ki. A díszes hintó gyorsan haladt, ám a leány még így is jól láthatta, amint a mély bőrülésben ringatózók egyike – aki tisztí kalpagot, csillogó érdemrendekkel teletűzdelt, zsinóros egyenruhát, piros sujtásos tábornoki nadrágot, s mindehhez ősz pofaszakállat s tömött bajuszt viselt – felemeli a jobbját, és fehér kesztyűjével folyamatosan integet.

– Nézze, milyen kedves öregúr! – bökte oldalba könyökével a leány a kocsist.

– Addig jó nekünk, míg kedves – biccentett csendesen a konflis tulajdonosa. – Ő ugyanis nem más, mint maga I. Ferenc József, Ausztria császára és a mi szép Magyarországunk koronás királya!

– Nocsak! – nevette el magát a leány, aki eddig csak képen látta a hatalmas uralkodót. – Így, hogy mosolyog, hirtelen meg sem ismertem.

A királyi fogatot még számos hintó követte, tele a vármegyék és a főváros legfőbb uraival. A frakkban, cylinderben vagy épp coboly- és farkasprémmel szegett atillákban feszítő, kardjukat csörgető urak mind politikusok, főnemesek, tudósok, művészek és egyéb méltóságok voltak. Olykor feltűnt köztük egy-egy bíbor, szürke, hófehér, barna vagy fekete öltözetű egyházi is, aki integetés közben vastag pecsétgyűrűjével, súlyos aranylánccon csüngő gyémántos feszületével, vagy épp a puszta mosolyával próbált szikrát csiholni a májusi napfényből.

A leány, aki alig egy hete érkezett Marosvásárhelyről, s most egy konflis bakján ülve a Városliget felé tartó királyi menetet

nézte, ebben a percben úgy érezte, hogy ő bizony Tündérország kellős közepébe csöppent. Nem törődött a háta mögött gubbasztó, sétapálcájával a kocsi padlózatát kopogtató unokabátyjával, aki az orra alatt egyfolytában arról motyogott, hogy „egy úrilány sosem viselkedne így”. Az sem érdekelte, hogy ki látja ezt a botránys tettet, sőt, pillanatnyilag az sem, ha netán emiatt a nagynénje másnap hazaküldi.

Csakis a maga felhőtlen boldogságával volt elfoglalva, hisz ekkor még nem sejtette, hogy a borzalom, mely rá leselkedik, már egészen közel jár...

A leány és egyre nyugtalanabb kísérője végül csak kiszabadult a rettentő tumultusból, miután – a királyi menet távoztával – a forgalom ismét megindulhatott. A konflis egyenesen az ezredévi kiállítás főbejáratához gördült. A Múcsarnok előtt, melynek márványlépcsőin az imént még csupa tiszt ruhás és frakkos-cilinderes előkelőség várta a királyt, immár csak szigorú arcú rendőrök strázsáltak, vigyázva, nehogy a kíváncsi tömegből bárki is belopózhassék az épületbe.

Miután kivárták a sort és megvették a jegyet, a leány és kuzinja az egész napot a kiállítás területén töltötte. Az államalapítás óta eltelt időt valóban rendkívül látványosan ünnepelte a főváros. A csodás hídon átkelve a látogató úgy érezhette, hogy egyenest a történelem mesés legközepébe csöppent, ahol együtt létezett az ősi múlt, a gőzgépektől, elektromosságtól sistergő, izgalmas jelen, és kicsit tán a remélt holnap is, mely különös találmányok, tudományos bemutatók és hőlégballonos repülés képében mutatta meg magát.

– Tegnap szinte az egész napunk ráment a régi épületek szigeti bemutatójára – tárta szét karját az ifúr, miután átkeltek a hídon. – Órákat báméskodtunk Vajdahunyad fából épült várában és guvadó szemmel néztük az ősi mesterségek kacatjait. Remélem, ma valami érdekesebb helyre kíváncszol, kuzinka.

– Te folyton csak panaszkodsz, kedves rokon – nevetett fel a leány, miközben a férfiba karolt, hogy a számára megfelelő irányba terelje őt. – Légy boldog, hogy itt lehetsz ezen a varázslatos helyen, ahol minden csak arra szolgál, hogy szórakozást, új ismereteket és élvezeteket nyújtson neked.

– Élvezeteket? Látod, húgocskám, tegnap nekem épp az élvezetek hiányoztak!

– Hát jó, akkor bökd ki végre, mire vágysz!

– Ma jóval kevesebb poros történelmet, helyette viszont sokkal több hús seritált, tüzes bort, jó falatot és vérpezsdítő magyar nótát szeretnék!

A leány elgondolkodva nézett körül a szemmel beláthatatlan méretű, izgatott látogatóktól nyüzsgő csodavároskán, majd szép fejét félrebillentve döntött.

– Legyen hát a kedved szerint – mondta. – Ma Ősbudavárát fogjuk megtekinteni.

Az ifiúr, aki arra is lusta volt, hogy otthon előre áttanulmányozza az ezredéves kiállítás műsorfüzetét, fanyalogva húzta el a száját.

– Ezek szerint most fordulhatunk vissza, hogy átkocsizunk Budára? – kérdezte.

– Dehogy, te nagyvárosi melák! – nevetett fel ismét a leány, magára vonva néhány lenyűgöző kalapkölteményben grasszáló hölgy rosszalló pillantását. – Ősbudavárának díszleteit, mely a törökkori vár legérdekesebb részleteit mutatja be, itt építették fel, a kiállítás területén.

– Gondolhattam volna – sóhajtott fájdalmasan az ifiúr. – Tehát ma is történelmi ócskaságokat, kiásott holtak csontjait, rozsdás kardokat és letört orrú szobrokat kell bámulnom.

– Ha ezt akarod, igen – mosolygott a leány, ám szemében huncut szikra lobbant. – Ám Ősbudavára, ha a török kort idézi is, valójában a kiállítás mulató részlege, ahol csárdák, borozók és... – bizalmasan súgva folytatta – ...a török pasa háremének mása is megtalálható, még hozzá hús-vér hurikkal tele!

Ezt hallva a pesti ficsúr, kinek zsebét a marosvásárhelyi könyvkereskedőtől kapott pénz dagasztotta, mindjárt

jobb kedvre derült. Mikor aztán a török kori díszletek közé értek, s meglátta a mecset körüli téren álló kávéházat, boro-zót, nagyvendéglőt, hirtelen választani sem tudott, hol inná meg legszívesebben első pohár borát.

Ha érdekes helyen jár az ember, az idő szinte megbolondul, s oly nyargalásba kezd, hogy mire kettőt pislantunk, már el is szaladt a nap. A leány és kísérője sorra járta be Ósbudavára minden látványosságát. Megcsodálták a török mecsetet, melynek égbe szökő tornyából óránként valódi, Törökországból hozott műezzin kiáltott (aki ekkor még nem sejtette, hogy soha többé nem térhet haza, mivel a kiállítás vége előtt elhalálozik, s végül a pesti katonai temetőben fog nyugodni). Jártak Pataky és Társa pezsgőkioszkjában, a zenepavilonban, a bábszínházban, a szerájban. Egy óra tájt a fényűző Berger Étteremben ebédeltek, erőt gyűjtve a délutáni kóborláshoz, melynek során ellátogattak a Kiliáni-féle élőképek csarnokába, a Parisienne Mulatóba, és meghallgatták Serly Lajos híres zenekarának előadását.

– Holnap a négereket akarom látni! – jelentette ki a leány, mikor leszállt rájuk az est, és halkan zúgva-zizegve kigyúltak a szintén különlegességnek számító elektromos utcai lámpák.

– Miféle fajta négereket? – bámult bambán az ifiúr, akadozó nyelvvvel formálva a szavakat.

– Te becsíptél, kuzin! – szolt a leány, erősebben kapaszkodva kísérője karjába, hogy egyenes járásra kényszerítse őt.

– Hagyjál már! – ripakodott rá ekkor a fiatalúr, s kiszabadítva magát, majdnem hanyatt esett. – Nem vagy a pesztonkám, hallod?! Nekem senki sem a pesztonkám!

A leány megütközve nézte rokona vértolulásos arcát. Már jó ideje fészkelődött benne az aggodalom, mivel a néni fia, ahogy a délután telt, egyre idegesebbé, durvábbá, közönségesebbé vált, s ezt újabb és újabb pohár borok legurításával próbálta leplezni.

– Méghogy négereket akar látni a ki... kisasszony! – legyintett mindkét karjával az ifiúr. – Hisz Pesten vagyunk, te ostoba, vidéki liba! Pesten, ahol semmiféle szerencsenyék helye nincs, mer' ez itten a magyaroké!

A sértő szóra a leány beharapta alsó ajkát, s szinte csak önmagának súgta:

– Az állatkert területére kétszázötven afrikait hoztak, akik fűkunyhóban laknak, ahogy otthon, a saját szavannájukon, míg a kiállítás...

– Állatkertbe, az helyes, hisz a négerék csak állatok! – harsogta az ifiúr. Ám mikor észrevette, hogy a főtéren posztoló rendőr kezd figyelni rá, hirtelen kijózanodott, majd sietve az unokahúgához lépett, s körülményesen belékarolva, vonszolni kezdte őt. – Gyere, hallod, gyere már!

– De hová megyünk? – a leány immár igazán megrémült. – Ne légy bolond! Láthatod, hogy besötétedett! Hamarosan a kapukat is zárják! Ideje volna haza...

– Előbb még megnézünk valamit! – lihegte a fiatalúr, tovább vonszolva törekeny rokonát. Nagydarab férfi volt, s az ital meg az a titokzatos düh, ami egyre inkább a hatalmába kerítette, most még erősebbé tette, így az unokahúgának esélye sem volt megfékezni őt.

A kiállítás területén szinte már alig maradtak látogatók. Az utolsó lézengők mind a kijáratok felé ballagtak, miközben az éjjeli őrséget adó rendőrök sorra járták a pavilonokat, hogy távozásra bírják a hátramaradókat. Az ifiúr azonban, miután elhagyták Ósbudavára területét, mégsem dél felé, az Andrássy úti kapu, hanem északra, a Hermina út irányába indult.

– Kuzin, ez nagyon nem okos dolog! – kapkodta lábait a leány, félve, hogy végül megbotlik a saját szoknyájában. – Ha tovább maradunk, rendőrök fognak hazakísérni, és akkor a néni...

– Hallgass már el, te liba! – hördült az ifiúr, úgy megszorítva unokahúga karját, hogy annak fájdalmában kicsordult a könnye. Mikor a selyemtenyésztési kiállítás pavilonjánál jártak, két lovas rendőr bukkant fel az immár néptelen sétányon. A férfi iszonyú erővel rántotta be törekeny rokonát az épület árnyékába, s közben tenyerével a leány száját is betapasztotta.

– Egyetlen pisszenést se, különben...!

A lovas rendőrök kényelmes ütemben kocogtak tova, alig két karnyújtásnyira a férfitől és annak reszkető foglyától.

Mire a paták fémes csattogása elhalt, a savanyú borszagot árasztó fiatalúrnak valahogy sikerült megszereznie a leány derekát díszítő, széles selyemszalagok egyikét.

– Most pedig gondoskodom róla, hogy biztos csendben légy, kicsiny pacsirtamadaram – zihálta a férfi, és koszos zsebkendőjét a leány szájába tömte, majd a szalaggal meg is kötötte, nehogy a fogoly kiköphesse azt. – Így! Most már jó lesz. Azt ajánlom, légy engedelmes és gyere velem, különben eltöröm a karodat, kuzinka. Ne félj, nem megyünk messzire, csak ide, a fák közé.

A leány szemében iszonyú rettegés ült. Tudta, hogy az unokabátyja nem csupán részeg, de valószínűleg megőrült, s most olyan dolgot készül elkövetni, amiért – ha utóbb elfogják – akasztás vár rá. Mégsem mert ellenállni a durva lökdösésnek, sőt, a lehető leggyorsabban szedte a lábát, talán azért, hogy mihamarabb túlessen azon, amit a sors neki szánt.

Az erdészeti kiállítás területén, a lombos fák alatt, ahová a lámpák fénye csak gyéren jutott el, kénytelenek voltak lassítani. A kuzin erősen markolta a fogoly vékony karját, ám hol a leány, hol pedig ő maga ütközött bele a fák néma törzsébe.

– A rosseb állna belé – káromkodott a férfi. – Miért épp itt...

Eddig jutott, mikor egy alattomos gyökér elgáncsolta. A fiatalúr fojtott kiáltást hallatva vágódott hasra, és közben vasmarkából kicsúszott a rab karja. A leány tudta: ez az egyetlen lehetősége, hogy elmeneküljön. Szinte vakon kezdett futni az éjszakában, szoknyáját magasra rántva, mert félt, hogy a könnyű szövet elakad valamiben, s végül az okozza majd a vesztét. Hallotta, amint a férfi ocsmány szitkokat szór utána, majd talpra ugorva a nyomába ered.

A leány teljes erejét megfeszítve futott. Ha máskor valaki az utcán sétálva, vagy egy cukrászdában látja, könnyen hihette, hogy épp oly elkényeztetett fruska, mint a legtöbb jómódú polgárleány. Ő azonban otthon, Marosvásárhelyen sokat lovagolt, s ha módja volt rá, a kishúgával nagy gyalogtúrákat tett a gyönyörű Somos-tetőre, míg télen az Erzsébet-kertbe járt

korcsolyázni. Így aztán a teste most sokkal több erőt volt képes kifejteni, mintha – úrilányhoz illően – csakis a hímzés és pletykálgatás művészetét gyakorolta volna. Ráadásul a szerencse is mellé állt, mivel egyetlen fa, bokor, vagy egyéb akadály sem vetődött az útjába, míg a mögötte loholó kuzin – bizonyára féktelen haragja és maradék részegsége okán – újra és újra elesett.

Mikor a köztük lévő távolság úgy húszlépésnyire nőtt, a leány megkockáztatta, hogy elengedve a szoknyáját, egyik kezével végre letépje szájáról a pecket. Öklendezve köpte ki a nyállal átítatott zsebkendőt, ám kiáltani mégsem tudott, mivel minden csepp levegőt a futáshoz kellett felhasználnia. Tovább rohant hát, tisztán hallva a fiatalúr egyre közeledő zihálását, sőt, fogainak dühödt csikorgását is.

Valahol elöl, a fák között hirtelen magas épület sötét tömbje tűnt fel. A leány tudta, hogy odabenn úgyszemint találna senkit, hisz a kiállítási pavilonok legtöbbször éjszakára bezárták, mégis feléledt benne a remény. Ahol épület van, oda út is vezet, amin könnyebb a futás, az úton pedig rendőr is akadhat...

A vaskos farönkökből épült, tornyos ház a horvát erdészek kiállításának adott otthont – és természetesen zárva volt. A lány végső kimerültségében szinte nekizuhant a bejáratnak, ami nagyot reccsent, de nem engedett.

– Most... megvagy... végre... – hörögte az ifiúr, alig tíz lépés távolságból.

A leány tudta, hogy nincs tovább. Hátával a zárt ajtónak támaszkodott, és miközben szembefordult üldözőjével, nagy levegőt vett, hogy minél hangosabban kiálthasson.

– Ne...! – nyúlt felé rémulten mindkét kezével a férfi, hogy torkon ragadja őt, ám ehhez még legalább nyolc lépést kellett volna megtennie.

A leány csak ekkor vette észre a két lovas rendőrt. A büszke hátasok a Kiállítási nagykörút közepén, a villanyos vaspálya mellett poroszkáltak, széles hátukon cipelve sisakos gazdáikat. Bár túl messze voltak, ráadásul a fák árnyékától a nyeregben ülő egyenruhások nem is láthatták őt, azért a leány biztosra vette, hogy ha elég hangosan sikolt...

A következő pillanatban valaki oldalról mellé lépett, és könyökhajlatába szorítva vékony nyakát, végképp elnémította a szökevényt. Az erdészház vetette árnyékból két további alak vált ki. Egyikük ismét betömte a kapálózó leány száját, azután zsákot húzott a fejére, majd zsineget rángatva elő, összekötözte a kezét.

Mindez a legnagyobb csendben történt. A lovas rendőrök újra csak távolodtak, majd a malomipari csarnoknál befordulva, végképp eltűntek szem elől. A két kopott ruhás gazember továbbra is erősen tartotta a leányt. Harmadik társuk, aki klakk cilindert² és majd' földig érő angolkabátot viselt, sétabotjával intve utasította őket, hogy vigyék el a foglyot. Azok nyomban vállukra vetették a könnyű testet, s már el is tűntek vele a fák között.

Ezután a klakk cilinderes lassú léptekkel a még mindig lihegő fiatalúrhoz lépett.

– Majdnem futni hagyta őt, fiam!

– Nem tehetek róla, nagyságos úr! El... elestem, ő pedig...

– Fogja be a száját! – ripakodott rá a férfi, ám horpadt mellkasából azonnal szagatott, hörgő köhögés tört fel, mely hátborzongató sípolással ért véget.

– Jól van, uram?

– Semmi bajom. Tessék, itt a pénze, amit megígértem. Ám ne feledje: ha a nyomozók bármit is kiszednek magából...

– Akkor halott ember vagyok – bólintott a kuzin, mint aki régi leckét mond fel, majd átvette a bőrkesztyűs kéz által nyújtott barna papírzacskót. – Én hallgatni fogok, nagyságos úr, arra mérget vehet. Cserébe azonban maga is ígérje meg, hogy a leány sosem kerül elő, s így nem is vallhat ellenem!

A férfi erre már nem felelt, csupán a két ujjá közé csipentette klakk cilindere karimáját, s könnyed főhajtás után eltűnt, mintha soha nem is járt volna ott.

² A cylinder (korabeli fejfedő) összecsuksukható változata, mely a ki- és becsukáskor hallható hangról kapta a nevét.

TETSZIK? MI IS NAGYON SZERETJÜK.

Szívből ajánljuk,
ha öröme és felszabadult percekre vágysz!

**Már rendelhető!
ÉLVEZD MIHAMARABB!**

**MOST
KEDVEZMÉNNYEL**

lehet a tiéd!

[Megnézem.](#)

NE HAGYD KI!

Rendeld meg most a kiadónál!

Még több jó könyv

megjelenését támogatom veled.

[Imádom a jó könyveket. Kérem máris!](#)

2

Négy évvel később

Marosvásárhely–Pest, 1900. március 4.

Papuska szemében, ahogy rám nézett, egyre gyűlt a könny, de én tudtam; majd csak akkor gördül le, ha útra kelni lát.

– Milikém, kislányom, biztos vagy benne, hogy helyesen cselekszünk?

– Ezt már ezerszer átbeszéltük, drága papus – feleltem, s hogy ne kelljen tovább szenvedő arcát látnom, gyorsan átöleltem őt. – Nincs más megoldás, muszáj mennem.

– Akkor hát itt várok rád – intett remegő kezével tétován a könyvkereskedés felé, melynek ajtajában álltunk. – Míg az erőm kitart, Milikém, itt megtalálász.

A kirakatban sorakozó kedves kötetek ismerős borítói, a bejárat fölötti nagy cégtábla – *Hangay Tipografie* – tiszteletet parancsoló felirata, és az emeleti ablakok mind egyenként búcsúztattak. Itt töltöttem életem első tizenhét évét, Marosvásárhely szívében, a Főtér számomra legszebb, papír- és nyomdafesték-illatú házában, ám most nincs tovább, menem kell.

– Kisasszonyka, a vonat! – szólt jóindulatúan sürgetve a bérkocsis. – A hajnali gőzös mindig pontosan indul.

Újabb csókokat helyeztem el papuska arcának két oldalára. Most azt sem bántam, hogy ősz szakálla az orromat csiklandozza.